QORTI ~IVILI, PRIM'AWLA

Im]allef

Onor. Giannino Caruana Demajo LL.D.

Seduta ta' nhar il-}amis 26 ta' April 2001

Numru 14

~itazzjoni 3430/1996

Howards Limited

versus

Maltana Shipping Company Limited

F'din il-kaw\a s-so`jetà attri`i qieg]da titlob il-]las g]al servizzi li g]amlet lill-konvenuta b]ala a[ent tag]ha.

I`-`itazzjoni tg]id illi s-so`jetà attri`i kienet tirrendi servizzi lill-konvenuta dwar *charters* tal-bastiment *Fernandes*. Il-konvenuta kienet ukoll tmexxi n-negozju tag]ha mill-uffi``ini ta' l-attri`i. Ftit qabel is-sajf ta' l-1996 is-so`jetà konvenuta kienet temmet]esrem u ming]ajr avvi\ minn qabel il-mandat li kienet tat lill-attri`i, meta, sa dak in-nhar li ntemmilha l-mandat, l-attri`i kienet [à irrendiet servizzi fl-interess tal-konvenuta dwar xog]ol g]as-sajf ta' l-1996. Billi, ukoll, il-konvenuta kellha t]allas kumpens lill-attri`i talli kienet ta]dem mill-uffi`ini

tag]ha, il-partijiet kienu ftiehmu bil-fomm illi l-konvenuta t]allas lill-attri`i elf mija u]amsin lira (Lm1,150) ta' kollox.

Billi, i\da, is-so`jetà konvenuta, g]alkemm kienet imsej]a kemm-il darba biex t]allas, baqg]et ma ]allsitx, l-attri`i fet]et din il-kaw\a u qieg]da titlob illi l-qorti, wara li tg]id illi l-konvenuta g]andha t]allas lill-attri`i g]as-servizzi li l-attri`i g]amlitilha u talli lill-attri`i temmitilha l-mandat ming]ajr avvi\ minn qabel, tikkundanna lill-konvenuta t]allas elf mija u ]amsin lira (Lm1,150), jew somma aktar pre`i\a, flimkien ma' l-img]ax u l-ispejje\, fosthom dawk ta' mandat ta' sekwestru ippre\entat fil-25 ta' Novembru 1996.

Is-so`jetà konvenuta ressqet dawn l-e``ezzjonijiet:

1. ma hux minnu li l-konvenuta qatt intrabtet li t]allas elf mija u]amsin lira (Lm1,150), jew xi somma o]ra, lill-attri`i;

2. is-so`jetà konvenuta ma kinitx tinqeda bl-uffi``ju tas-so`jetà attri`i biex tmexxi n-negozju tag]ha, i\da kienet tinqeda b'dan l-uffi``ju biex ti[bor il-lista ta' *charters* li kienu jin[abru mill-attri`i, li kienet tit]allas tag]hom, u biex, flimkien ma' l-attri`i, tag]mel koordinazzjoni ta' dawn i`-*charters*; u

3. is-so`jetà attri`i ma g]andha tie]u xejn tax-xog]ol g]as-sajf ta' l-1996, g]ax meta l-konvenuta g]arrfitha li ma xtaqitx tkompli bir-relazzjoni tag]ha mag]ha, l-attri`i ma riditx tg]addilha d-*diary* li fih l-attri`i kienet ti[bor i`-*charters*, u g]alhekk il-konvenuta ma gawdiet xejn minn dak li g]amlet l-attri`i g]al dak is-sajf.

Il-fatti relevanti g]al dan il-ka\ huma dawn:

Is-so`jetà konvenuta kellha bastiment, il-*Fernandes*, u kienet ]atret lill-attri`i b]ala a[ent biex din f'isem il-konvenuta tie]u prenotazzjonijiet g]al *charters*

tal-bastiment minn terzi. Ma jidher li sar ebda ftehim formali dwar il-]atra ta' l-attri`i.

Biex ti[bor dawn il-prenotazzjonijiet l-attri`i kienet tie]u ]sieb tag]mel pubbli`ità g]all-bastiment, u kienet imbag]ad i\\omm nota ta' dawn il-prenotazzjonijiet *f'diary* biex tg]addi l-informazzjoni lill-attri`i. Ta' dawn is-servizzi l-attri`i kienet tie]u *commission* fuq kull *charter* li jsir u kienet tie]u wkoll]amsa u tletin lira (Lm35) fil-[img]a tali kienet t]alli lill-konvenuta tinqeda b'xi fa`ilitajiet ta' l-uffi``ju tag]ha[1].

Wara li kienet [à bdiet ti[bor prenotazzjonijiet g]as-sajf ta' l-1996, is-so`jetà attri`i kienet mg]arrfa mill-konvenuta li din kellha l-]sieb li tibdel l-a[ent tag]ha. Dan l-avvi\ ing]ata g]all-]abta ta' Marzu jew April ta' l-1996.

Meta g]arrfet lill-attri`i li kienet qieg]da ttemm l-arran[ament ta' bejniethom, il-konvenuta kienet ]allset dak kollu li kellha tag]ti sa dak in-nhar[2]; l-attri`i i\da qieg]da tg]id illi ftiehmet mal-konvenuta li din kellha \\omm il-prenotazzjonijiet li kienu [à saru g]all-ista[un li kien wasal biex jibda, u ta' dan kellha t]allas lill-attri`i elf lira (Lm1,000) flok il-*commissions* u b]ala kumpens g]all-ispejje\ li kienet g]amlet, u mija u]amsin lira (Lm150) o]ra taxxa fuq il-valur mi\jud, b'kollox elf mija u]amsin lira (Lm1,150)[3].

Dan il-ftehim, i\da, g]alkemm tni\\el bil-miktub[4] ma kienx iffirmat, g]ax is-so`jetà konvenuta riedet tie]u l-parir ta' l-avukat tag]ha, u baqg]et ma iffirmat qatt. Il-ftehim g]alhekk ma jiswiex, g]ax l-art. 114 tal-Kodi`i tal-Kummer` ig]id illi:

---

1 Ara x-xiehda ta' John Gatt fis-seduta tad-19 ta' Mejju 1998, *fol.* 28.

2 *Ibid. fol.* 28.

3 *Ibid. fol.* 24.

4 *Fol.* 42.

> **114.** Jekk il-partijiet ikunu ftiehmu li l-ftehim bil-fomm g]andu jitni\\el bil-miktub, hu pre\unt li huma riedu jasso[[ettaw il-validità tieg]u g]at-t]aris ta' dik il-formalità.

Naturalment, il-fatt li l-partijiet ma waslux g]al ftehim ma jfissirx bilfors li l-attri`i ma jist]oqqilha ebda ]las. It-talbiet ta' l-attri`i fi`-`itazzjoni huma g]as-servizzi li tat lill-konvenuta, *i.e.* talli [abritilha l-prenotazzjonijiet u]allietha tinqeda bil-fa`ilitajiet ta' l-uffi``ju, u talli temmet ir-relazzjoni ta' bejniethom ming]ajr avvi\ minn qabel.

Dwar l-u\u ta' l-uffi``ju, il-qorti hija tal-fehma li ebda ]las ma g]andu jing]ata lill-attri`i g]ar-ra[uni illi, wara li ntemmet l-a[enzija, il-konvenuta ma baqg]etx tinqeda bl-uffi``ju, u l-attri`i kienet [à t]allset g]all-u\u li kien sar sa dak in-nhar li ntemmet l-a[enzija.

Dwar il-prenotazzjonijiet li l-attri`i kienet la]qet [abret g]as-sajf ta' l-1996, John Gatt, direttur ta' l-attri`i, xehed li ma tax tag]rif dwarhom lill-konvenuta:

> ... ... jiena l-*bookings* tieg]i]allejthom l-uffi``ju u m'g]amilt xejn. ... ... Lis-Sur Smith [direttur tas-so`jetà konvenuta] ma tajthomlux f'idejh imma g]idtlu li g]andi l-*bookings* u ftehemna li, qalli li xorta]a nit]allas tag]hom.[5]

Ix-xhud kompla jg]id illi ma jiftakarx jekk Smith talbux id-*diary* fejn kienu jin\ammu d-dettalji dwar il-prenotazzjonijiet, i\da l-konvenuta fit-tielet e``ezzjoni tag]ha qieg]da tg]id illi hija ma tridx t]allas g]al dawn il-prenot-azzjonijiet appuntu g]ax ma setg]etx i\\ommhom billi l-attri`i ma tathiex it-tag]rif me]tie[.

B]ala fatt il-qorti tifhem illi aktar tista' toqg]od fuq il-ver\joni tal-konvenuta, u g]alhekk temmen li l-konvenuta talbet li ting]ata t-tag]rif dwar il-prenotazzjonijiet biex tkun tista' \\ommhom, u li l-attri`i ma riditx tag]tihulha; il-qorti ma tarax li huwa verusimili li l-konvenuta kienet indifferenti g]al dawn il-prenotazzjonijiet, li setg]u jfissru qlig] g]aliha.

---

[5] Ara x-xiehda ta' John Gatt fis-seduta tat-12 t'April 1999, *fol.* 64.

Fid-dawl ta' dan il-fatt, il-qorti ma tarax li l-attri`i jist]oqqlha ]las g]al dawn il-prenotazzjonijiet ladarba `a]]det lill-konvenuta mill-possibbiltà li tie]u bene-fi``ju minnhom. Il-li[i trid li l-kuntratti "ji[u esegwiti bil-bona fidi"[6]; it-tag]rif dwar il-prenotazzjonijiet kien in[abar fl-interess tal-konvenuta, u l-attri`i ma kellha ebda jedd li ``a]]adha minnu, aktar u aktar meta l-konvenuta wriet li kienet lesta t]allas g]alih. X'aktarx li l-attri`i \ammit lura milli tag]ti lill-konvenuta t-tag]rif dwar il-prenotazzjonijiet b]ala *bargaining chip*, i\da li kienet qieg]da tag]mel hu li ``a]]adha minn dak li kien tag]ha, u dan, fil-fehma tal-qorti, ma hux im[ieba *in bona fide.* G]alhekk, billi *inadimplenti non est adimplendum*, ebda ]las ma jmiss lill-attri`i g]all-prenotazzjonijiet li spi``aw biex intilfu min]abba fl-im[ieba tag]ha.

Fadal li nqisu jekk lill-attri`i jist]oqqilhiex]las talli ntemmitilha l-a[enzija ming]ajr avvi\ minn qabel.

L-ista[un ta`-*charters* tal-*Fernandes* jibda f'April u jintemm f'Ottubru[7]. L-a[enzija ta' l-attri`i ntemmet f'Marzu[8] jew April[9], hekk kif kien qed jibda l-ista[un, i\da, naturalment, l-a[ent ifittex il-prenotazzjonijiet minn qabel ma jkun beda l-ista[un.

Rajna li ma kienx hemm ftehim formali bejn il-partijiet, u ma kien hemm ebda stipulazzjoni dwar \mien ta' avvi\ qabel ma tintemm l-a[enzija; g]alhekk il-konvenuta setg]et ittemm il-mandat tag]ha *ad nutum*. Naturalment, dan ma jfisirx li ma jistax ikun hemm konsegwenzi, billi, kif rajna, il-*bona fides* hija rabta fuq i\-\ew[partijiet, u jekk jin]olqu aspettativi le[ittimi dawn g]andhom jit]arsu: g]andu mnejn li l-konvenuta jkollha tag]ti kumpens jekk tkun]adet xi benefi``ju

6 Art. 993, Kod. ~iv.

7 Ara *fol.* 36 u *fol.* 41.

8 Ara x-xiehda ta' Dennis Smith fis-seduta tat-12 t'Apil 1999, *fol.* 84.

9 Ara x-xiehda ta' John Gatt fis-seduta tat-12 t'April 1999, *fol.* 56.

minn dak li la]qet g]amlet fl-interess tag]ha l-attri`i, u wkoll jekk tkun g]amlet ]sara b'malizzja lill-attri`i.

{à rajna, i\da, li l-konvenuta ma]adet ebda benefi``ju mill-prenotazzjonijiet li kienu saru g]all-1996, u kienet [à ]allset g]all-benefi``ji li kienet]adet qabel. Huwa minnu li John Gatt, direttur ta' l-attri`i, xehed illi, sakemm kien a[ent tal-*Fernandes*, ma kienx a``etta a[enziji ta' bastimenti o]rajn, u g]alhekk l-attri`i tilfet il-qlig] li setg]et tag]mel li kieku kienet taf minn qabel li kienet sejra tintemmilha l-a[enzija mill-konvenuta[10], i\da mhux biss ma n[iebet ebda xiehda ta' a[enziji o]ra li l-attri`i ma]adithomx meta kienet a[ent tal-*Fernandes*, i\da wkoll ma n[iebet ebda xiehda li l-konvenuta mxiet *in mala fide* meta temmet l-a[enzija; kien, forsi, ikun differenti li kieku l-a[enzija ntemmet meta l-ista[un kien la]aq da]al sew.

G]alhekk, ladarba l-konvenuta kienet qieg]da tinqeda b'jedd tag]ha li ttemm il-mandat li kienet tat lill-attri`i, *non videtur iniuriam facere*.

G]al dawn ir-ra[unijiet it-talbiet ta' l-attri`i ma jistg]ux jintlaqg]u, u l-qorti taqta' l-kaw\a billi ti`]ad it-talbiet tas-so`jetà attri`i, li g]andha t]allas l-ispejje\ [udizzjarji kollha.

Giannino Caruana Demajo
Im]allef

Connie Micallef
Dep. Re[.

---

[10] *Ibid. fol.* 61.